

ביטוי עקרונות־המלחמה במלחמה־זעירה

אלא ששונים הם העקרונות השוררים בכל־אחת מצורות מלחמה אלו — ואילו יתר העקרונות מהוים מעין „מסגרת“ לעקרונות השוררים. ולא זו בלבד: גם בקרבות שונים, אף שהם נערכים במסגרתה של אותה צורת־מלחמה מסוימת, יש וצירוף שונה של עקרונות הוא המיוחד בכל קרב וקרב. ערכו של חזיון זה אינו מוגבל רק בתחום ניתוחם ההיסטורי של מבצעים, אלא קובע הוא ערך לעצמו גם בתכנונם של מבצעים. ודאי, אין אנו ניגשים אל תכנונו של מבצע באורח מופשט, ותוך שאנו מעלים בזכרוננו את עקרונות־המלחמה ומנסים ליישם, אחד לאחד, אל המסיבות המיוחדות. אולם בתכנונו מבצע, משמשת השכלתנו הצבאית הכללית — כלומר, ביסודו־של־דבר, עקרונות המלחמה — נר לרגלנו, ואנו מיישמים את משמעותם הלכה למעשה.

אכן, ההתבוננות בצורות־מלחמה ואורח־לחימה לאור עקרונות־המלחמה עשויה לסייע בידנו להבליט דוקא את המיוחד והאופייני שבהם, ולמצותו.

הרשימה הניתנת בזה מהווה חלק מהרצאה כוללת־יותר על „מלחמה זעירה“, — שהושמעה בשנת 1950. מגמת חלק זה של ההרצאה, הניתן כאן בהרחבת־מה, היא לבחון את ביטויים של עקרונות־המלחמה הכלליים באורח־לחימה זה — ולעמוד על ההבדל בין משמעותם באורח־המלחמה ה„סדיר“ לבין משמעותם באורח־המלחמה ה„זעיר“.

ההנחה העיקרית עליה מתבסס המאמר אומרת כי לא־הרי מטרותיה של המלחמה־הסדירה כהרי מטרותיה של המלחמה־הזעירה. כי, בדרך כלל, אין המלחמה הזעירה עשויה להשיג את ההכרעה בכוחותיה היא. עקרונות הדבקות־במטרה, הריכוז (שביטוי במלחמה הזעירה הוא — הפיזור!) האפתעה והביטחון — הם המהוים, בעצם, מעין מסגרת, בה מטביעים העקרונות המרכזיים הנ"ל את חותמם.

עקרונות־המלחמה כולם מוצאים את ביטויים בכל צורות המלחמה — בהגנה, בהתקפה, בנסיגה, בהתקדמות וברדיפה.

המלחמה הסדירה והמלחמה הזעירה

נותר זה — שבכוחו לקבוע את תוצאות ההתנגשות — אין להעריכו אלא באמצעות האינסטינקט; והשימוש בו (והפעלתו) מותנים בהזדמנות וביוזמה. עם זאת, בדין הוא להשִׁיג תמש שימוש מושכל בעקרונות־המנחים של מלחמה — לסגלם ולהפעילם בהתאם לתנאי כל מלחמה ומלחמה.

נושאי המלחמה־הזעירה יש להם, כרגיל, אידיאה־כוללת — של שחרור לאומי או תיקון סוציאלי — שהיא בבחינת מטרה־נכספת. עצם ההתחברות בתנו־עת־מחתרת, וכל גילוייה הנזקקים לכוח־הזרוע (שהם פעולות חבלה ומלחמה־זעירה) מכוננים לקראתה. מִשֶׁעברה המחתרת אל ניהול מלחמה־ממש במשעבד, לפי דרכה היא — אך טרם הפכה מסוגלת לערוך נגדו קרב־הכרעה על־ידי התקוממות מרוכזת וגלויה — הרי, בהיות הדברים עדיין במסגרת ה„מלחמה־הזעירה“, קשה לדבר, מבחינת ההנהלה הכוללת של המלחמה, על „יעדים“ (לפי הגדרות שב„מלחמה־רבתי“), במובנם האסטרטגי; בעוד שהמלחמה־הסדירה רגילה במושג „יעד“ כזה, והוא־הוא מהווה את תכליתה.

המלחמה־ה„הסדירה“ נוהגת לציין לעצמה, הן ב־תחום הטקטי והן בתחום האסטרטגי, „יעדים“

מיקשה, בספרו „כוחות־סתר“, כותב:

„מרידות כלליות, בהן לוקחות חלק אומות שלמות, בדין שתנוהלנה בהתאם לקוים־מנחים שונים לחלוטין מאלה אשר לפיהם יופעלו בקרב צבאות סדירים. גם במלחמה הזעירה קיימים, כמובן, כמה כללים־קבועים באסטרטגיה ובטקטיקה; אך ההתנהגות־לפיהם לא תמיד תביא לתוצאות זהות. כל בחינה של ההיאבקות — יש לה קוים־אופייניים מיוחדים משלה; וכל פעולה מתרחשת במסיבות שונות לגמרי מאלו של חברתה — כגון מסיבות זמן ומרחב, קרקע, תנאי מזג־האוויר, מספר הלוחמים, יעילות אמצעי־התובלה, כמותם ואיכותם של כלי־הזין ומקורות־עזר טכניים אחרים. הגורמים הפסיכולוגיים והרוחניים — אי־אפשר למשש־ביד ולחשב־במדויק, ואין לבטאם במושגים מספריים. והרי ניתן לומר כי המלחמה היא דו־קרב בין שני רצונות מנוגדים. התוצאה היא, שאף־אם „אחוז“ מסוים (נאמר — „שני־שלישים“) מן האסטרטגיה והטקטיקה נמצא כפוף לאותם כללים־קבועים — מוסיף בכ"ז היתר להיות חמקמק, ללא אפשרות לחשבו־מראש. „אחוז“ (שליש)“

לידי הכרעה. רק שעה שהיא פועלת תוך קשר ותיאום עם אסטרטגיה של כוחות סדירים יכולה היא לתרום תרומה חשובה להכרעות המושגות באורח צבאי-סדיר — אשר בכוחם לכבוש את היעדים האסטרטגיים, שקבעה לעצמה. מסיבה זו, אין הלוחמה ה"זעירה" מכירה בערכים-האסטרטגיים המקובלים של "אופנסיבה" ו"דפנסיבה" אלא בה-במידה שהם מתייחסים לפעולתם של צבאות סדירים (**). צבא-כוחות זעירים, המסייע לציר-אופנסיבה אסטרטגי של צבא סדיר — נושא על-כן תמיד אופי "התקפתי" במובנו האסטרטגי של המושג. לעומת זאת, מלחמה-זעירה המתנהלת בארץ בה מצוי האויב, ושלא בציר-התקדמות אסטרטגי של צבאות סדירים ידידותיים, נושאת אופי "התקפתי" רק במובנו הטקטי. לוחמי המלחמה הזעירה אינם פועלים לעולם פעולה טקטית-הגנתית. יחידותיהם או שהן תוקפות, או שהן נסוגות. לעולם אינן דוממות במקומן. ההנחה, שההתקפה היא הצורה הטובה ביותר של ההגנה — מתייחסת במיוחד לטקטיקה של המלחמה-הזעירה; ומכאן אף מסתבר שבעיות מלחמה כללית, אזורית או עולמית, סיכויי ההגשמה המלאה של שאיפות אנשי ה"מלחמה-הזעירה" מותנים, בראש-וראשונה, או בסיוע צבאי ישיר מבחוץ — או בהסתייעות, בעקיפין, במהלכה הכללי של המלחמה.

ההנחות הנ"ל הן בעלות אופי כללי, אך הן מכוונות למיצוי טיבה המיוחד של ה"מלחמה-הזעירה", והבדלי-היסוד שבינה לבין המלחמה ה"סדירה" — ותכליתן להקל על התמצאות בניסיונות הניתוח הניתנים בהמשך הדברים.

הערות כלליות לענין עקרונות-המלחמה

"עקרונות-המלחמה" חלים על חזיון-המלחמה על כל צורותיו וגיליו. אין הם, בעצם, אלא תורת-הניסיון של המלחמות, כפי שלוקטה ומוצתה מנסיון מלחמות וקרבות אין-קץ במהלך ההיסטוריה האנושית, העקרונות הללו קבועים ועומדים, ללא-שינוי, בכל מלחמה — בעבר, בהווה וגם לעתיד-לבוא. אין לראות כל עקרון בודד כקיים-כשהוא-לעצמו; כל העקרונות כולם, בצירופם, מהווים את תמצית תורת-המלחמה בכללותה, והריהם בחינת שלמות אחת שאין לפרקה לפרודותיה. עקרון בודד — ללא זיקה לשאר העקרונות — הריהו חסר משמעות כלשהי. טיבם זה של "עקרונות-המלחמה" מסתבר גם מן ה"ניגודים" ה"קיימים ביניהם — ושהם, לאמתו-של-דבר, הקושרים אותם זה בזה, להיותם אחדות אורגנית

"עקרונות המלחמה — נר לרגלנו."

מוגדרים. יעדים אלה הם הנושאים הקונקרטיים, אשר הכוחות-הסדירים יכולים לכבשם ע"י הפעלת עצמתם המלאה. המלחמה-ה"זעירה", לעומת זאת, אינה מכירה אלא ב"יעדים" טקטיים, אשר אמצעייה, המוגבלים עד מאוד מסוגלים לפגוע בהם. אין היא עשויה להציב לעצמה "יעדים" אסטרטגיים, מאחר שאין עצמתה מספקת לכך. ואם בכ"ז עשה-תעשה כך — בעודה נתונה בתחום "המלחמה-הזעירה", וטרם חרגה ממנו — אין כוחה יפה לכך, ומפלתה — בגדר תוצאה ודאיש (*). כי הרי אם יספיק כוחה לכבוש ולקיים בידיה "יעדים" אסטרטגיים כאלה, הרי כאילו "חורגת היא מקליפתה" שלה, והופכת למלחמתם של כוחות הפועלים באורח-המלחמה "הסדיר".

אסטרטגיה, בהתאם לדברי קלאוביץ, היא "השימוש בקרב לצורך הניצחון במלחמה". לעומת זאת, סימן ההיכר האופייני למלחמה-הזעירה הוא ההוגעה וההוגעה, כשלעצמה, אינה עשויה, כמובן, להביא

(*) ניתן, כמובן, להגדיר את ההנחה הנוגעת לענין זה גם הגדרה הפוכה — ולראות את "יעדיה" (שלא תמיד הנם פסיים, או גיאוגרפיים-מותחמים) של המלחמה-הזעירה, בעלת התנופה והאופק, דוקא כ"אסטרטגיים" בראש וראשונה.

(**) וגם אז — יש וערכים-מקובלים אלה מתגלים בכ"ז כחסרי-משמ, אלא אם-כן השכילו הכוחות-הסדירים ליצור תנאים, או לכוון את הרגע, למען אפשר, למשל, אופנסיבה בת-תכלית, שיהיה לה גם "קיר", אליו תוכל ללחוץ את חבורות-הגריליה — המער.

אחת. עקרון ה"דבקות במטרה" — אשר יש בין הוגי הדעות הצבאיים הרואים בו את עקרון המלחמה היחיד, מאחר שכל שאר העקרונות הנם נטולי כל משמעות בלעדיו — הוא האחד שניתן אולי לראותו כעומד "מעל לשאר העקרונות", ועל כן גם כעשוי להתקיים בפני עצמו, ללא קשר עם העקרונות האחרים.

העקרונות — כל תוקפם, איפוא, בשילוב שביניהם, והבנתם — בדומה לכל חדירה לעומק משמעותו של הקרב — מחייבת גישה מחשבתית גמישה. ניתן לומר שאין לך קרב שלא יהיו ניכרים בו כל העקרונות כולם; אלא שהמאזן הפנימי שבין העקרונות שונה הנו בכל קרב. באחד — ההפתעה — דרך דוגמה — הוא עיקר העיקרים, ושאר העקרונות מקיימים לגביה את המסגרת שבתוכה ניתן לה, לאפתעה, להתבלט כעקרון "המכריע". ללא מסגרת זו, לא היתה אפשרית כלל הדגמה כזו לכוחה של ההפתעה. וכך — בכל קרב וקרב, ובכל מלחמה ומלחמה — מצטרפים העקרונות בצירופים שונים ומשונים; וצירופים אלה מהווים את "תמונת" אותו קרב או אותה מלחמה. ידיעת העקרונות ויישומם היעיל והגמיש — הריהם, בעצם, ידיעת תורת המלחמה והתמצאות באמנות ניהול המלחמה; כלומר: — ההתאמה הנכונה וקביעת הדגש, בקרב מסוים — בהתאם למסיבותיו המיוחדות.

לכל צורה מצורות המלחמה איזון כללי, אחד פחות או יותר בקווי הכללים, המיוחד לה. איזון זה ישתנה, כמובן, גם הוא — בהתאם למסיבות המסוימות של כל קרב, או מלחמה, שהתנהלו בדרך האופיינית לאותה צורת מלחמה.

בכונתה של סקירה זו לנתח את ביטויים של עקרונות המלחמה במלחמה הזעירה — ולעמוד על המשמעות המיוחדת, הנודעת לכמה מן העקרונות שעה שהם מופעלים בצורת מלחמה זו. ניסיון כזה כדאי הוא, בשל החשיבות הגוברת והולכת של המלחמה הזעירה בין אמצעי הלחימה בתקופה הנוכחית: הן במעגל הגדולה "גלובלי", והן במעגל הצר — בישראל ובמרחב התיכון.

על הדבקות במטרה ועל יעדים במלחמה הזעירה

או — על אפשרות הכרעה במלחמה באמצעות המלחמה הזעירה

לורנס, בספרו "שבעה עמודי חכמה", מסביר את רעיונותיו הוא בדבר ה"יעד" במובנו האסטרטגי:

"בספרים מצאתי את ניסוח מטרת המלחמה מוכן ומזומן לכל חפץ: השמדת הכוחות המאורגנים של האויב באמצעות התהליך האחד, הקרב. ניצחון נקנה אך ורק בדם. היה זה פסוק קשה לנו, באשר הערבים — לא היו להם כוחות מאורגנים; ולפיכך אילו קם פוש תורכי, כי אז היה חסר מטרה. והערבים, מאידך גיסא, לא ידעו לעמוד באבדות — ובכן לא יוכל קלאוזביץ ערבי לקנות את נצחונו. אין זאת כי חכמים אלה מדברים בלשון מליצה, שהרי אין ספק בדבר שאנו הולכים ומנצחים במלחמתנו. צודני הוגה בדבר ומחשבה ניצנצה במוחי, כי זכינו במלחמת חג'אז. תשעים ותשעה אתונים משטחי חג'אז הלא בידינו הם. יערב להם לתורכים הפירור הנותן, עד בוא השלום או יום הדין — אז יוכחו, כי אך לשוא נצמדו אל מזונות חג'אז."

ומאחר שלורנס לא יכול היה להטיל על צבאות הערבים שלו את הבלתי אפשרי — את מלחמת ההכרעה הגלויה — חיפש לעצמו "יעדים" מוגבלים כמטרות לפעולותיו — אשר תסייענה, בסופו של דבר, לנצחונו. הוא חיפש את האפשרות להביא לידי הכרעה לא ע"י מלחמת הכרעה גלויה, אלא באמצעות הכוחות ה"זעירים", שעמדו לרשותו. יש, כמובן, לציין כי הוא נהנה הנאה בלתי אמצעית מפעולות הבריטים בסיני (*).

"בצבא התורכי היו החומרים יקרי מציאות ויקרי ערך. אנשים מצויים היו בשפע רב יותר מאשר ציוד. לפיכך, לא השמדת הצבא אלא השמדת חומרי — צריכה היתה לשמש לנו לקו ולמשקולת. "מותו" של גשר תורכי, או מכונה, או תותח, או חומרי נפץ — היה בו כדי להועיל לנו הרבה יותר ממותו של חייל תורכי."

"הצבא הערבי, בפרק זמן זה, היה חרד במידה שנה לאנשיו ולחומרי. לאנשים — משום שבהיותו צבא של חיילים בלתי סדירים לא היה מורכב "יחידות" אלא אנשי צבא יחידים: אובדנו של יחיד, במלחמה כזו, משול לחלוקת אבן שזרק למים. כל אחד מחלוקי אבן אלה יגרום רק לגומה חולפת במים — אך מעגלי תוגה יתפשטו ממנה והלאה, התפשט והלך. לא יכולנו להרשות לעצמנו אבדות בנפש. ואילו חומרים — ענין זה היה נוח יותר לטפל בו וליישבו. ברור היה כי מתפקידנו לעשות עצמנו עדיפיכות בענף מסוים אחד, בין שהיה זה אבק שריפה או מכונות ירייה, או כל דבר אחר שניתן היה לעשותו לגורם מכריע ככלי האפשר. פוש, הוא שקבע את העיקרון — שאצלו מופנה היה כלפי עצמת אדם — כי יש לזכות בעדיפות כוח בנקודה המכרעת, וברגע שנועד להתקפה. ואילו אנו יכולים לקיים אותו עיקרון לגבי חומרים: להיות עדיפים בציוד ברגע שליט אחד, או מבחינת שליטה מסוימת."

"לא היה לנו שום דבר שבמש לאבדו, לפיכך לא

(*) ואף מסיועם הישיר — בשטח החימוש, המימון וההדרכה; ולעתים — אף ביחידות נבחרות או מקצועיות. — המער.

בלי להיזקק לצורה המקובלת של השגת הכרעה צבאית — ועל כן אף זכה בחייו ולאחר מותו, שמחשבותיו בדבר המלחמה-הזעירה יהיו מקור עיקרי ליניקת-רעיונות.

יכולים אנו אולי לומר, שמצבם של התורכים במדבר-ערב היה מצב יוצא-מן-הכלל, וכי מידת פיזורם באה גם מחמת דלילות אוכלוסית המדבר. אך דוגמה מאלפת לגבי נכונותו של מצב-כללי זה גם לגבי ארצות תרבותיות — יש למצוא במספר ה-גרמנים שחנו בארצות-כיבוש (במלחמת-העולם השנייה) ואשר מצבם לא היה שונה בהרבה מהנ"ל: — למעשה, לא החזיקו הללו אלא בחלק קטן-ביותר משטחן של הארצות הכבושות. (הנתונים שבטבלה שלהלן — הועמדו על מס-פרים-עגולים *).

הארץ	כוחות צבא-הכיבוש	שטח הארץ בקמ"ר	מספר אנשי צבא-הכיבוש הגרמני — לקמ"ר	מספר התושבים במליונים	מספר התושבים לכל איש-צבא גרמני
צרפת	500.000	5.600.000	0.9	40	80
בלגיה	100.000	30.000	3.3	8	80
הולנד	100.000	34.000	2.9	8.5	85
דנמרק	40.000	42.500	0.95	3.9	97
הבלקנים (יוגוסלביה, יוון)	200.000 (**)	380.000	0.53	23	115

במלחמת-עמדות — מצריך הניצחון עליונות בחומר וברוח וזאת במקום ובזמן הנאותים. כלומר: ריכוז במקום ובזמן — כותב קול-לויט. מיקשה בספרו שהוזכר לעיל.

בגלל גורמים אלה שונה הנו, במלחמה-הזעירה, טיב ה"דבקות-במשימה", תכלית-שוני מזה שבמלחמה-ה"סדירה". חשיבות רבה יותר נודעת כאן, לרוב,

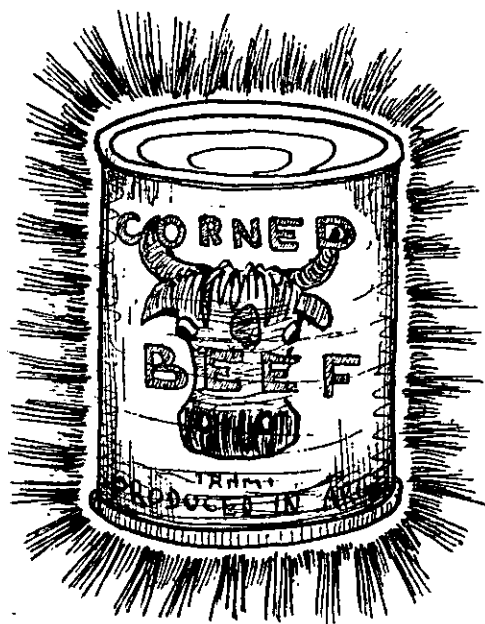
היה עלינו להגן על שום דבר, לא לירות בשום דבר. היסוד היקר שבצבאנו היו הבדדים ה"בלתי-סדירים", ולא החיילים הסדירים — על שכמם של הללו יוטל רק לתפוס מקומות אשר "הבלתי-סדירים" כבר פתחו את המבוא אליהם. קלפינו-אנו היו מהירות וזמן, לא כוח הפגיעה; ואלה, יותר משנתנו לנו יכולת טקטית — העניקו לנו יכולת אסטרטגית. הסוּח — משמעותו באסטרטגיה רבה יותר ממשמעותה של העצמה. המצאת שימורי-הבשר חוללה תמורה עמוקה יותר במלחמת-היבשה מזו שנגרמה ע"י גילוי אבקה-שרירי פה". "לעולם אל ינסו הערבים להחזיק בהישג שקנו להם או להגדילו" — כתב לורנס.

אכן, מבחינת המגמות הכלליות שהציב לעצמו לורנס במלחמה הבלתי-סדירה, הרי חרגה מלחמתו מהמסגרת שהיתה מקובלת לגבי כמעט כל מלחמה-זעירה אחרת בהיסטוריה, פרט אולי למלחמת ה-ספרדים בנפוליון. הוא ניסה למצוא את הדרך להכרעה

הטבלה המובאת-לעיל מוכיחה, באיזו מידה יקשה על גייסות כיבוש "לכסות" שטחים נרחבים. יש לציין כי באזורים נרחבים לא נמצאו כוחות-כיבוש כל-עיקר, מאחר שניתן היה לפקח רק על השטחים והעצמים החיוניים ביותר. ככל שהגרמנים רחקו מגרמניה, כן ארכו קווי-התחבורה שלהם — וכן רבו החיילים שנדרשו לשליטה בשטחים הכבושים; והכוחות שבאו לפעול נגד אזורים מתמרדים היו מוקפים סביבה עוינת.

"במלחמה רגילה — המטרה ברורה לחלוטין; השמדת האויב בקרב. ביצועו המוצלח של הקרב מצריך את השימוש המרוכז בכל אמצעי אפשרי — על פני היבשה, באויר — ובמסיבות מסויימות, אף בים — כדי לשלוט באויב. מה הם, איפוא, הנתונים הטובים ביותר לניצחון בקרב? קלאוזוביץ מציע: האסטרטגיה הטובה ביותר היא תמיד להיות החזק בנקודה המכרעת. בין אם מתרחש הקרב בשטח פתוח, במלחמת-תנועה ובין אם הוא קרב-שחיקה,

(*) הנתונים לוקטו מתוך ספרו, המוזכר לעיל, של מיקשה. (**) מספר זה נראה כמוקטן לעומת המציאות — גם לאחר שנביא בחשבון את כוחות-העזר הלא-גרמניים (חורבטיים, בוסניים).

"מהפכה גדולה מזו של המצאת אבק השריפה".

פיזור במקום ובזמן. (פיזור זה הוא גם תולדה של השאיפה לביטחון — כי הלא ריכוז כלשהו של כוחות-אדם ומחסנים עלול להביא לידי פגיעה קשה במקורות-היכולת של הלוחמים ה"זעירים" — בלא שיוכלו להתגונן כראוי בפני המכה המונחת עליהם על-ידי יריביהם — וגם תולדה של אופי המלחמה הזעירה, שיותר משהיא שואפת להגיע לידי הכרעה מגמתה להגיע את האויב. ההוגעה מצדה דורשת רציפות — העומדת בניגוד לריכוז בזמן).

מבנה-הדרגים של צבא סדיר הופכו, במידה לא-קטנה, לגוף נוקשה, ודוקא משום כך ניתן להביאו בקלות-יחסית למצב של התפוררות. מבנהו האורגני עלול-פגיעה ביותר הוא, בשל תלות האיברים (החילות והיחידות) אחד במשנהו, שכל פגיעה חמורה באחד האיברים עשויה לגרום להתפוררותו, ע"י שימנע ממנו להשיג משימותיו על ידי גוף מאוון לתכליתו בקרב. האידיאל של המלחמה הזעירה הוא לחלק את המלחמה, באמצעות פיזור-הכוח, לסדרות רבות של קרבות נפרדים, בהם לא יוכל הצבא-הסדיר להשתמש בעליונותו בחומר — עליונות, הבאה לו מריכוז-המחץ, שלמענו הריהו בנוי כפי-שהוא-בנוי. אכן, ריכוזם של צבאות-גריליה הוא שאיפתם. משיוכלו להעמיד צבא בעל-כוח-מחץ, שיהא בכוחו להשיג את מטרתם הנכספת, הרי ממילא יהיו מסוגלים למלחמה-סדירה: כלומר, להציב בפני עצמם גם "יעדי כיבוש אסטרטגיים" מוגדרים, אשר דרך המלחמה-הסדירה היא המקנה אפשרות ויכולת

"קלאובין מציע..."

לקיום פעילותם, בגילויים אלה או אחרים, של הכוחות הבלתי-סדירים — ולעצם קיומם — מאשר לדבקות בעצם המשימה הטקטית המסוימת שהוטלה עליהם. במלחמה-הסדירה לא תיתכן התקדמות לקראת הניצחון ללא דבקות בלתי-מקפאה במשימות הטקטיות אשר תוטלנה על הכוחות הלוחמים. בלעדי אלה — לא יושמד האויב, לא יכבשו השטחים, לא תושג כל הכרעה בשום שלב משלבי המלחמה, ועל-כן אף לא במלחמה עצמה. ואולם המלחמה-ה"זעירה" תוכל להימשך גם ללא דבקות במשימות הטקטיות. המשימה הכוללת תהיה: קיום הכוחות ה"זעירים" והמשך פעולתם. מאחר שאין המלחמה-הזעירה מכירה ב-"יעדים" אסטרטגיים קונקרטיים אלא במטרה אסטרטגית כללית לא תהיה הכרעה ע"י ניצחונות צבאיים מובהקים, כי ההכרעה בלחימה על "יעדים טקטיים" כשלעצמה אינה עשויה להביא כאן לידי הכרעה; ואין היא מחייבת, על-כן, אותה דבקות-במטרה, כאשר מחייבת אותה המלחמה-הסדירה.

עם זאת יש מקרים ידועים שבהם תחייב המטרה הכוללת — שהיא, כאמור, עצם קיומם וכושר-פעילותם של הכוחות ה"זעירים" — דבקות ללא גבול במשימה הטקטית. אלו הן משימות השגת נשק, מניעת פעולות-הכחדה ע"י הכוחות העומדים מול הגריליה, וכדומה — אותן משימות אשר עצם קיומם של הכוחות ה"זעירים" כרוך בהן.

על "ריכוז-הכוח" — שביטוי כאן: הפיזור — וכן על האפתעה.

למלחמה-הזעירה אין "שדה-קרב" מוגדר, אשר בו נופלת ההכרעה הסופית של מלחמה. לוחמי-הגריליה משיגים את יתרוןם ע"י סדרת מכות קטנות, המונחתות במספר רב, בכל כיוון ובכל זמן: דהיינו —

"סדרת מכות קטנות".

— גם הוא יהיה, אמנם, מוגבל, מחמת המאמץ הרב שידרש לשם כך מן הכוחות ה"זעירים". כשנקודת הכובד של מלחמת-המחתרת היא בתחום המדיני אזי כאלו תהיינה פעולות לוחמי-המלחמה-הזעירה לקראת נסיון ללחוץ לחץ מדיני נמרץ*), ודוגמה לכך — פיצוץ הגשרים בארץ בשנת 1946; או בשלבי הסיום וההכרעה של המאבק הסדיר כשהמלחמה הזעירה משתפת פעולה מתואמת עם פעולות סדירות. ודוגמה לכך — המאמץ של תנועת המחתרת הצרפתית בזמן הפלישה לנורמנדיה, שתוכנן על-ידי מטהו של הגנרל דה-גול עוד בשנת 1943. ההנחה היתה, כי הכוחות-ה"זעירים" של המחתרת הצרפתית לא יוכלו לעמוד בפעולות מאומצות זמן רב — ואכן פעולות ה"מאקי" לפני הפלישה היו מועטות יחסית. הנהגת-המחתרת הצרפתית עמדה על עיקרון הריכוז בזמן. — כלומר: לרכז את הפעולות לזמן פלישתן של בנות-הברית לצרפת, למען שרת את הצבאות הסדירים במאמץ לשחרור צרפת. מטרה שהיתה משותפת להם ולמחתרת הצרפתית, ואשר זו-האחרונה לבדה לא היתה מסוגלת להשיגה**).

לעומת זאת, בזמנים "כתיקונים", שאינם כרוכים ברגע-ההכרעה, מקנה הפיזור-בזמן את הנשימה הראויה לפעולותיה של הגריליה. אך גם בעיתות של נקודות-שיא במלחמתה יקוים, על פי הרוב, במלחמה הזעירה, הפיזור במקום. יהיה אמנם תיחום הדוק יותר של אזור הפעולות (כי הלא הן תבוצענה, על פי הרוב, באזור מצומצם יותר), אך לא יהיה ריכוז במקום אחד, מבחינת הפעלת כוחות-הגריליה השונים בשיתוף-פעולה טקטי הדוק ביניהם. השיתוף יהיה, גם אז, בדרך כלל, אסטרטגי, או לכל היותר, אופרטיבי — אלא אם כן ייערכו כל כוחות הגריליה, כגוף סדיר שלם, וינסו לכבוש יעדים ההולמים את תכונותיהן של יחידות סדירות.

על הביטחון — ועוד על הריכוז

הפיזור קשור גם בבטחון שמחפשים לעצמם הלוחמים ה"זעירים", ותנאי ראשון לזה היא הסודיות. נתוני מלחמה-זעירה בתנאי שלטון עוי, החופשי פחות או יותר בתנועה והקובע את מהלך החיים באזור שלטונו — לא יצלחו, אם לכוחות השלטון תהיה בתמידות תמונה ברורה על ארגון הכוחות ה"זעירים", כגנותיהם, אישיהם המרכזיים ופעולתם של הללו. ומניעת הסתננות-ידיעות מארגון-מחתרת מותנה:

א. באדם: ברמתו הכללית, משמעתו, כושר

להשיגם. אך שלב כזה הריהו שלב סופי ואחרון לגבי פעולתם של "הלוחמים הזעירים" — ולא יוכל, לרוב, להתגשם, אלא אם כן נתמוטט כבר הכוח-המזוין העומד בפניהם. וכל עוד כוחם המזוין איננו מסוגל למערכה גלויה, מצווים הם על פיזור כוחם: הן מבחינה ארגונית, והן מבחינת פיזור המאמץ של פעולותיהם הצבאיות.

אמנם, כל עוד מוסיפים הכוחות ה"זעירים" להישאר בתוך תחומם זה, אין ביכולתם להביא לידי ריכוז-במקום, כלומר — לקרב-הכרעה; אך לגבי אפקט פעולתם ניתן להם, באמצעות התיאום והתכנון המרכזיים לרכז בזמן את הפעולות המפוזרות מבחינת המרחב והמקום. אמנם, הריכוז בזמן של הפעולות

(*) או פסיכולוגי, או אסטרטגי, על עורקית-חבורת האויב וכיו"ב — בדומה למאמץ האסטרטגי של האוירה — כדוגמת הפעלת "כוחות-הפנים הצרפתיים" עם הפלישה לנורמנדיה כפי שצויינה להלן; מבצע "שבוע העכברושים" ביוגוסלביה, בחורף 1944/45; מסעי חטיבות-הפרטיזנים הסובייטיות במערב-אוקראינה, ב 1943 ו 1944, ה"אקורד" ההמוני של הפעלת רשת יחידות הפרטיזנים בבילורוסיה, ביוני-יולי 1944. המער.

(**) פירוט תפקידיה של התכנית היה כדלהלן:

1. נגד רכבות (בלט בזה ענין הגשרים).
2. נגד כל מתקני-העזר של שירות-הרכבות.
3. נגד התחבורה בכבישים (הגשרים — כבסעיף 1).
4. נגד אמצעי-הקשר הטלפוניים של הגרמנים.
5. פגיעה באנשי-האויב.

הפעולות היו מכוונות ומותאמות ביניהן לתכלית אחת, והרי מקצת מן הסטטיסטיקה המעידה על התוצאות (שוב, לפי מיקשה):

לגבי הפעולות נגד מסילות-ברזל, בעורק תנועה ראשי אחד:

בין 6—7 ביוני 1944 — 7 שעות הפסקה בתנועה
בין 8—15 ביוני 1944 — 13.5 שעות הפסקה בתנועה
בין 16—20 ביוני 1944 — 8 שעות הפסקה בתנועה
בין 21—30 ביוני 1944 — 30 שעות הפסקה בתנועה
לגבי מתקני-העזר של שירות-הרכבות:
שיתוק תחנות-כוח חשמליות קטנות.
השחתת קווי-טלפון.
השחתת אמצעי-כיוון וויסות של מערכת-הרכבות.

לגבי תחבורה בכבישים:

הריסת גשרים.
החלפת שלטים של כיוון-התנועה, וע"י כך הוצאת שיירות שלמות לכבישים-צדדיים, דבר ששיבש את לוח-התזוזות.
התקפות על תחבורה.

לגבי רשת-טלפונים:

התחבורה והטעיה; ניתוק.
לפי סיכומי של ג'י איזנהאור: בשל סך-הכל זה של פעולות-מעכבות ע"י המחתרת התעכבה הדיביזיה המשוריינת הרמנית ה-17 כמה ימים בין בורדו לפאטיא. הדיביזיה המשוריינת (ס.ס.) ה-9, "דאס רייך", שעזבה את מונטזאפאן (שבדרום-צרפת) ב-6 ביוני — לא הגיעה לנורמנדיה אלא ב-17 ביוני. הדיביזיה המשוריינת ה-11, שהועברה מהחזית-המזרחית לצרפת, שהתה בדרכה בצרפת (450 ק"מ) פיישלושה יותר מאשר בדרכה מהמזרח עד גבול צרפת (1.650 ק"מ). התוהו ובוהו ברשת מסילות הברזל התבטא גם בכך שבמקום לנסוע 7 שעות בין גינואה לפריז נמשך המסע 8 ימים.

התאפקותו, אמונתו ברעיון שעליו הוא נלהם, ונכונותו לקרבן ולסבל אישי.

ב. ברמת הארגון: אשר לגביה הפיזור המכסי-מלי — שאינו מניח אפילו ללוחמי-המלחמה-הזעירה עצמם להכיר אחד את משנהו, אלא אם כן הכרח בדבר — הוא אמצעי ראשון-במעלה.

ג. במידת הפיקוח הפנימי — וההגבה המיידית על כל פגיעה בעיקרי-הסודיות. הצבא-הסדיר, לעומת זאת, משיג את התנאים לבטחונו ע"י הריכוז המובהק, הבא, בדרך כלל:

(א) להבטיחו מפני היפגעות חלק מן הכוח. הריכוז מאפשר לאבר-משנה של היחידה הגדולה-יותר להגן על עצמו באופן היעיל ביותר — וביחוד, אם הוא נמנה על הכוחות-המשרתים, ועל דרגים-עורפיים למיניהם.

(ב) להבטיח לו את ההפעלה של מלוא היחידה, או גוף-הגייסות כולו, בשלמות, על כל יחידות-המשנה שלו, להגנתם העצמית.

הצבא הסדיר משיג את מכסימום בטחונו ע"י שמירת המגע עם אויביו; ובמידה שיוכל לקיים, דרך משל ובאורח תיאורטי, מגע קרוב כל צורכו עם האויב, תוך שמירה על ריכוז מכסימלי, יהיה כמובן בטחונו מפני אפתעה מלא יותר. הדבר אינו ניתן, כמובן, להגשמה מוחלטת; ובכל פעולה צבאית, כמעט ללא יוצא-מן-הכלל, יימצאו תמיד פרצות אף בהגנה-היקפית — פרצות ה"קוראות לגנב"; ולא-כל-שכן כך הוא לגבי עוצבה או יחידה מן החדישות — למשל, שדרת-מסע-דיביזיונית, המזדנבת בתנועתה על פני עשרות רבות של קילומטרים, או במצב הטיפוסי של כוחות-שלטון הפועלים נגד "הלוחמים הזעירים" ה-חייבים בפיזור כוחות, להבטחת עצמים חיוניים.

לעומת זאת, מושג ה"ביטחון" במלחמה הזעירה מתבטא בשאיפה למניעת המגע עם הכוחות המת-נגדים, — פרט, כמובן, לאותם המקרים בהם "הלוח-מים הזעירים" עצמם — לפי שיקוליהם והערכותיהם הם, בוחרים את המגע; כלומר, מחליטים לערוך חבלה, או פשיטה, וכן הוא לגבי כל הכרוך בענייני מודיעין, המצריך מגע מתמיד, לצורך פעולות-המודיעין על כל שלביהן; אם כי מגע כזה — בדין שיהיה מגע חד-צדדי בלבד. "מגע כזה יכול להתבטא באלה:

א. במניעת ידיעות — מן השלטון.

ב. בהשגת ידיעות מתמידה — בלי שהשלטון ידע

אלו ידיעות מבקשים להשיג על אודותיו, והיכן ומתי מבקשים להשיגן.

השאיפה להיעדר-מגע, כפי שצויינה כאן, כרוכה כמובן בציווי-הפיזור המוחלט בכל תחומיה של ה-מלחמה הזעירה. ואם-כי יש לה מטרות-נכספת כללית, הרי כאמור אין היא מכירה במושג ה"יעד" במובנו האסטרטגי. קיימים לגביה יעדים טקטיים, ורק מתוך הצלחה בלתי-רגילה במלחמתה נגד ה"יעדים" הטק-טיים מסוגלת היא להגיע להכרעה. ע"י השימוש המלא בעיקרון הפיזור, מונעת היא "יעדים" אסטרטגיים מן הלוחם נגדה — אותם יעדים, אשר נפילתם לידו עשויה לגרום לכשלונה מן-היסוד. בנהגה כך, הרי היא מבטיחה עצמה מפני מפלה-כוללת, והופכת כל מפלה לחלקית ולבלתי-מכרעת.

ההערות הקודמות נתפנו למגמת הפיזור מבחינתו האסטרטגית-הכללית, הנוגעת בניהול פעולות המל-חמה-הזעירה. ואילו מבחינתו הטקטית — כלומר, לגבי ביצוע מעשה-פשיטה או חבלה קונקרטיים — מתגלם המעבר הבולט: מפיזור הכוחות אל ריכוזם — על ה"יעד" הטקטי, או בסביבתו; ואח"כ: — ביצוע המשימה — הסתלקות — ועפ"י רוב, גם פיזור-מחדש. שלבי-ריכוז-ופיזור אלה חייבים להיות מתואמים הן לגבי זמנם והן לגבי מקומם; והתיאום בין הריכוז-במקום לריכוז-בזמן של היחידות-הפוע-לות — הוא המתנה את הצלחת הפעולה. פעולות טקטיות אלו לא תהיינה על פי הרוב, כאמור, אלא פעולות-פשיטה, חבלה, או טרור. כדי להדגים ריכוז כזה בזמן ובמקום — נעלה בזכרוננו את אנשי-הרזרבה של הפלמ"ח בשעתו, שחיו חיים "אזרחיים" — נתרכזו במקום אחד לקראת המבצע — וחזרו-ונתפזרו אחריו. אכן, זוהי דוגמה לריכוז אנשים "מפוזרים"; ואילו לגבי ריכוז יחידות תשמש דוגמה פעולת החבלה נגד ריכוז המשטרה הבריטית בשרונה ע"י דני מס ואנשיו, (הקשורה בזכרון הארבעה שנפלו בה). המבצעים התרכזו באותו לילה בכמה נקודות-ריכוז, והכונה היתה ליצור, באמצעות תיאום טקטי, את הריכוז, במקום ובזמן, של כמה יחידות להשגת המשימה האחת. הריכוז במקום ובזמן היה למשך פרק זמן קצר ככל האפשר, כדי שלא להניח לכוחות הבריטיים, שאורח הגבתם ופעולם היה אטי יותר (הן מחמת ההפתעה שבעצם בחירת המקום והזמן ע"י היחידה המבצעת, והן מחמת מנגנונם הכבד, והן מחמת הלילה), לרכז את כוחם-הם נגד היחידה הפועלת, שהפכה, למשך זמן הביצוע, להיות מטרה מוגדרת ברורה. ככל שהיה זמן הביצוע ממושך יותר,

— כן רבתה האפשרות שהיחידה המבצעת תיהפך מטרה להתקפה של כוחות עדיפים ממנה; ואילו סיכוייה היא — הן לבצע את המשימה והן להסתלק בעוד-מועד ממקום-המעשה — היו פוחתים והולכים. מאחר שכוחות הנוקטים באורח המלחמה-הזעירה יסבלו כמעט תמיד מעדיפות יריביהם, ישאפו להשיג בפעולתם יתרון מקומי, באחד התחומים שבהם ניתן להשיג יתרון זה. יתרון אשר כזה לא יושג אלא אם יהיה ביטחון מלא בכך כי האויב לא ידע על מגמת הכוחות הבלתי-סדירים לבצע פעולה מסוימת בזמן או במקום הנתונים. כי כל ידיעה כזו תאפשר לו להביא למקום הפעולה-המיועדת כוחות עדיפים, לתכנן-מראש — ולהכות את הכוחות הבלתי-סדירים. אי-הידיעה של הכוחות הסדירים על פעולה מסוימת, מחד-גיסא, והידיעה הכללית שלהם על אפשרות פגיעה נגדם בכל זמן, מאידך-גיסא, — שתיים אלו, בצירופן, מחייבות אותם בפיוור מסוים, ובמתן הב-טחה, בכל זמן, לנושאים ועצמים חיוניים עלולי-הפגיעה שברשותם. כללו-של-דבר: לא תושג כל הצלחה במלחמה-הזעירה אם לא תושג העדיפות המקומית — וזו, מצדה, לא תושג אם לא תבוא הפעולה כאפתעה. והאפתעה — במקום ובזמן, בעצ-מת-הכוחות ובאורח הפעולה שנוקטים בו — תושג בעיקר ע"י פגיעה בנקודות התורפה של האויב. עוד על האפתעה וכן על שיתוף פעולה בתחומי האסטרטגיה והטקטיקה, ומשהו על הפשיטות.

פעולת צבא-סדיר עצמו — יש והיא נעזרת בדרכי המלחמה-הזעירה. אכן, ככל שהוא משנה מן השגרתיות, הרגילה בפעולותיו — כן עשוי הוא יותר להשיג, לטובתו-הוא, את האפתעה.

בשילוב הפעולה בין גופי-הצבא של הצפוניים לבין יחידות סדירות מסתננות קטנות, שבא לידי ביטוי בשלבים הראשונים של מלחמת-קוריאה, היה משום אפתעה לכוחות האמריקאיים. הקוריאנים-הצפוניים, לא זו בלבד שהפעילו בתחילת המלחמה מחתרת פרטיזנית בעורף העמוק של הכוחות האמרי-קאיים, אלא אף נסתייעו, במקרים ידועים, כחלק ממסגרתה של תכנית טקטית אחת, ביחידות "זעירות" אשר הוקצו מגופי-הצבאות הסדירים. ההפתעה כאן היתה טמונה בעצם אורח-הפעולה. האמריקאיים היו רגילים במחשבתם הצבאית לקרבות בין גופים סדירים — או היו מוכנים, אפילו, לגריליה המסייעת סיוע-אסטרטגי ע"י פגיעותיה בעורקי-תנועה של גייסות-סדירים אויבים. סימנים לתכונה לקראת אפ-

שרות כזו ניתן להבחין בסדרת מאמרים בעיתונות הצבאית האמריקאית, אשר צייגה את ההשפעה, ה-מכרעת-כמעט, של סיוע כזה לאחד משני צבאות-סדירים מתמודדים. אלא שהיא לא הרגישה כלל באפשרות של סיוע טקטי הדוק של "לוחמים זעירים" ליחידות-סדירות יריבות. ובתהום זה דוקא היתה האפתעה. אמנם, לא היה בפעולות הזעירות הללו, כשהן לעצמן, כדי להכריע בקרבות; אך זו גם לא היתה כונתן. הסיוע של "הכוחות הזעירים" התבטא, כנראה, באלה:

א. בהלם הנפשי שהיה בו. הפעולות האמורות בוצעו בימות אופנסיבה צפונית חזקה. התוויות האמריקאיות היו אחורה, דרומה; והפעולות הקטנות בעורף, אם כי לא היה בהן כדי לחסום-ממש את הקשר עם העורף, על פני עורקי-התנועה — הרי עכ"פ הכבידו על תהליכי אספקה ופינוי של הכוחות האמרי-קאיים, ואף יצרו את הרושם הפסיכולוגי של "ניתוק", שלא תמיד היה מציאותי.

ב. בסיוע לפעולות ה"סדירות" — ע"י שיבוש רציפותו ותקינותו של הקשר עם העורף הרחוק-ביותר.

ג. באפתעה — כי מדי פעם נשתנה מקום פעולו-תיהן של היחידות הבלתי-סדירות.

בהערכת-המצב של המגן מכוונים שיקוליו (באורח התקין של מלחמה-סדירה) בראש וראשונה, לאפשרו-יות הגישה אשר לתוקף — ומספרן של אלו מוגבל, פחות או יותר. את האפשרויות הללו ניתן לדעת מראש, במידה מתקבלת על הדעת. ואילו שעה שיחידות סדירות פועלות באורח המלחמה הבלתי-סדיר, הרי התלכדותן הגמישה והפתאומית של יחידות כאלו להנחתת-מכה יוצרת אפשרויות נוספות רבות. עורף היריב נתון איפוא להתקפת יחידות בלתי-סדירות קטנות, המתלכדות לפתע ליחידות סדירות המסוגלות להתגבר על כל מוצב עורפי, אשר יש ובהחזקתו מותנית רציפות-הקשר בין היחידה-הפז-עלת (שהיא-היא המותקפת כאן, בעקיפין) לבין עורפה הבלתי-אמצעי. אורח-ביצוע כזה מגביר כמובן את כוחה של המלחמה-הזעירה. דבר זה לא היה בכוחן של יחידות בלתי-סדירות מובהקות, במובן המקובל של המושג. פלוגה או גדוד — הרגילים בדרך-כלל בביצוע משימות פלוגתיות או גדודיות — המסוגלים להתפזר, לפעול באורח בלתי-סדיר בהתאם לתכנית מתואמת, ואח"כ, לאחר ימים, לחזור ולהתרכז, להנחית מהלומה במאוחד על איזה מוצב עורפי,

להתפזר שנית ולחזור לאורח-מלחמה "זעיר", עוד לפני שיהיה סיפק בידי הכוחות הסדירים של האויב להתרכז, להיערך נגדם ולתקפם — עובדה זו כמוה כשינוי מן-היסוד באורח-המלחמה המקובל. יתכן כי שיתוף-פעולה מעין-זה גושא בו רמו לשיטות המל-חמה בעתיד.

דרך כזו יכול לגקוט בה לא רק כוח תוקף אלא גם כוח נסוג. ההבדל הבולט בין הפעלת כוחות קטנים מתוך גוף היחידות הסדירות בהתקפה, או בשעת נסיגה — עיקרו ברמת-הרוח. תוך מהלכה של התקפה, מסייעת רוחם, הכמה-יותר, של הגייסות לשמור על ליכוד היחידות. היחידות-הסדירות המתקדמות מדבי-קות תוך כדי התקדמותן את הכוחות ה"זעירים" שהופעלו על ידן — ושוב ניתן לארגן-מחדש את היחידות ה"זעירות" בעורף כוחותיהן. ואילו בנסיגה, על הכוחות המתפרסים לחזור ולהתרכז-מחדש ב-עצמם, כשהם בגפם — ולחתור לריכוז כזה בעוד היחידות-הסדירות האויבות מתקדמות. כלומר, לאחר שיסיימו את משימתם, עליהם להתאמץ להקדים בתנועתם את כוחות-האויב הסדירים — ולהגיע ראשונים אל אזור תנוחת גייסותיהם הראשיים. בפ-רשה זו של הנסיגה כרוכה עוד סוגיה: החיפוי. פעולות החיפוי של כוחות "זעירים", בחפותם על התארגנותה של יחידה סדירה, עשויות להיות לפי הדוגמה הבאה בערך: יחידה-סדירה מסוימת חייבת, למשל, לסגת, בהתאם לפקודה או להחלטת מפקדה, ולהתארגן-מחדש להגנה בעורף עמוק-יותר. שיקולי מרחב וזמן מורים שלא יהיה לאל-ידה לנתק את המגע, לסגת ולהתארגן-מחדש להגנה כראוי, ובעוד-מועד, מבלי שתהא עלולה להיתקף ע"י הכוח שמולו היא ניצבת. כוח זה כוח חזק הנו, ויצליח לגבור עד-מהרה על מוצבי-המחפים. במקרה כזה יוכל המפקד להשתמש הן במוצבים-מחפים — והן בכוחות "זעיר-רים" — לצורך השהית היריב. אכן, ארגון פעולה כזו וביצועה מצריכים:

1. שיתוף-פעולה הולם, ותיאום מבחינת המקום והזמן, של הפעולות ה"זעירות" — של היחידות הקטנות המחפות, בינן-לבין-עצמן, וכן בינן לבין היחידה הסדירה, שעל נסיגתה והתארגנותה-מחדש הם מחפים.
2. הכנה מדוקדקת של כל יחידה קטנה, מבחינת הרכבה וציודה, כצות-קרב קטן ההולם את תפקידיו.
3. עקשנות ויוזמה בביצוע.
4. חיטכון בכוחות, ע"י הקפדה בהקצאת-כוח

הולמת לצותי-הקרב, וע"י שימוש מכסימלי בכל פלגה זעירה אשר — בהתאם לפני-הקרקע שבמקום פעולתה — תפעל, תסתלק, תחזור ותופיע, לפעמים באותו מקום עצמו ולפעמים במקום אחר — ותסתלק לבסוף חזרה, אל יחידתה.

5. חישובים וסידורים הולמים, שיבואו להבטיח את שיתוף-הפעולה מאוחר-יותר — לאחר סיום פעולת ההשהיה — עם הכוח השולח במילוי המשימה העיקרית, שהיא משימתו שלו. ויהיה בדבר זה, כמובן, משום ביטוי-נוסף לעיקרון החיטכון בכוחות.

הדוגמאות שהובאו לעיל באו לציין בעיקר את אפשרויות שיתוף הפעולה בין כוחות-סדירים לבין לוחמים "זעירים" בתחום הטקטי. שיתוף הפעולה מבחינתו האסטרטגית כבר הוזכר לעיל. אולם קיום שיתוף-הפעולה בין היחידות בצבא בלתי-סדיר יהיה קשה הרבה יותר מאשר בפעולות צבא-סדיר, אשר הריכוז שבו מאפשר שיתוף הדוק יותר. השליטה המוגבלת על יחידות בלתי-סדירות, וביחוד — הסו-דיות שבפעולתן, מקשים על השימוש ברבים מהאמ-צעים הנהוגים בצבאות סדירים, להשגת שיתוף יעיל. השיתוף בין היחידות הבלתי-סדירות מושג, בראש-וראשונה, ע"י תיאום מלמעלה, ומבעוד זמן. פרט למקרים יוצאים מן הכלל, מצויה בידי הלוחמים ה"זעירים" שהות מספקת להכין את פעולות-החבלה-והגריליה שלהם. כפי שהוזכר כבר, זקוקות היחידות הבלתי-סדירות להכנות כאלו, לזמן רב יותר מזה הנדרש לאותה תכלית בפעולה צבאית "סדירה". עם זאת, המבצעים של המלחמה-הזעירה אינם מורכבים כל-כך, ואינם מחייבים תיאום רב כל-כך בין היחידות המבצעות פעולה לגבי יעד מסוים. הם חייבים להיות בנויים בתכנונם על פשטות תכליתית. במידה ויהיה שיתוף-פעולה בין יחידות המבצעות פעולה לגבי יעד אחד, יהיה זה בנוי אמנם על אותם אמצעים לשיתוף-פעולה כאשר בכל יחידה סדירה — אלא שלהשגתו יהיה צורך במידת משמעת גבוהה יותר של הפרט ושל המפקד-הנמוך. במסגרת יחידה סדירה מאפשר הריכוז שליטה רבה של המפקד על מפקדי-המשנה, ואילו במלחמה-הזעירה — היחידה הקטנה, ולפעמים גם הפרט, הנם עצמאיים במידה רבה. כאן אין המפקד יכול לשלוט ביחידותיו מרחוק; וללא רמת-משמעת גבוהה, אחריות אישית והרגלי דיוק-בביצוע של אנשי היחידה הקטנה ומפקדה — ייעדר שיתוף-פעולה ראוי לשמו בינם לבין עצמם, ואף לא בינם

האוכלוסיה. ההתארגנות לפי המבנה הכלכלי-תע-
שיתי מבטאת את המלחמה נגד הפוטנציאל התע-
שיתי של האויב. ואילו בחירת מרכז-הכובד לפי
החלוקה הגיאוגרפית — רק היא, בעצם, נעשית
לפי שיקולים צבאיים "טהורים". הארגון לפי החלו-
קה האדמיניסטרטיבית מתאים לחבלה, תעמולה ורי-
גול — בעוד שארגון כוחות הגרילה המתבסס על
מבנה גיאוגרפי הולם יותר את תנאיה של מלחמה-
זעירה מפורשת.

על הניידות ועל היוזמה

ניידות הכוחות הבלתי-סדירים, היא בחינת אבן-
שתייה לפעולתם. העובדה, שלעולם אינם יכולים
להימצא זמן ממושך במקום אחד ולכונן מערכת הגנה,
מחייבת את הריכוז המהיר לקראת פעולה, והפיזור
המידי לאחריה; את הזרירות באורח בואם אל מקום
הקרב — ואת ההסתלקות הנחפזת ממנו. בלי הניידות,
לא תהיה כל משמעות של-ממש גם ליוזמה, כלומר —
לתוקפנות; וללא תוקפנות, לא תהיה כלל מלחמה-
זעירה. האפתעה — שבלעדיה לא תיתכן פעולת כו-
חות בלתי-סדירים — אף היא לא תושג מבלי המהי-
רות. בהיעדר ניידות וגמישות-תנועה לא תוכלנה
יחידות בלתי-סדירות לבלבל את מערכות-האויב
ולהשיג תוצאות של ממש. היחידה הקטנה, קלת-
התנועה, תוכל בשעת הצורך להתחמק ממגע; ולאחר
שקיימה מגע — תוכל להתרחק, ו"לבקר אח"כ", בזו
אחר זו, בנקודות שונות אחרות, ולקיים, לסירוגין,
מגע חד-פעמי חדש עם האויב. הכוח הקטן האחד
ידע ליצור את הרושם של כוחות קטנים רבים, וע"י
כך גם יפצל את המאמץ של רודפיו.

יסוד הטקטיקה התוקפנית, לפי לורנס, הוא
הניידות: "פגע וברח; לא דחיקה נמשכת, אלא מכות
חדות"; "לעולם אל ינסו הערבים להחזיק בהישג
שקנו להם או להגדילו"; תחת זאת חייבים הם: "להס-
תלק — ולהכות שוב במקום אחר". בסכמו את מסעו
בגבול סוריה הוא כותב: "השתמשו בזעיר שבכו-
חות, בכמה שבמהירות, אל המרוחק שבמקומות.
אילו נמשך הקרב עד שהספיק האויב לשנות את
המערך שלו לצורך ההתנגדות, כי אז נמצאנו חוטאים
לרוחו של הכלל-היסודי שהדריכנו, המצוה עלינו
לשלול מטרות מן האויב".

ורעיונו זה של לורנס מתאים לא רק למלחמה-
זעירה בנוסח המדבר, אלא גם למלחמות "סדירות"
באם מצוי בהן שימוש בכוחות ניידים מובהקים.
הערבים, מבצעי פעולותיו של לורנס, התאימו
לפי כל אורח חייהם למשימות כאלו. הם הכירו את

לבין היחידות האחרות שבאותו מבצע. שיתוף-
הפעולה במלחמה-הזעירה, על ארגונה הרחב, סובל
בדרך כלל הרבה מחמת הסודיות, שאינה מאפשרת
מגע חופשי בין כל קבוצות-המשנה וכן בין המפקדים.
שיתוף-הפעולה בין היחידות הבלתי-סדירות יהיה
תלוי בתכנון, אך בתחום הפעולה הוא יצטמצם בתוך
היחידה הקטנה, או בינה לבין יחידה קטנה אחרת.
לעומת זאת תהיה לתכנון חשיבות ראשונה-במעלה
לגבי התיאום. כי הקשר בין פעולה לפעולה — הוא
שיקבע את האפקט של כלל הפעולות, ובו תתבטא
הצלחת המלחמה-הזעירה.

גם ביטחון הכוחות-הפועלים, גם רושם הפעולות
וגם תוצאות פעולותיהם יהיו תלויים בתכנון. דוג-
מה אחת לכך היא "פעולת-הגשרים" (1946), שבה
הושג הרושם החזק הכללי כתוצאה מן האחידות
בזמן שבין הפעולות השונות, אחידות שהצטיינה
בדיוקה. תודות לאחידות זו בזמן, הובטחו גם התו-
צאות וגם הכוחות-הפועלים עצמם; כי אילו פעלו
הללו בזה אחר זה, היו כוחות-השלטון הבריטיים
מוכנים יותר להבטיח את העצמים עלולי-הפגיעה —
ולפגוע בכוחות-התוקפים — מיד לאחר הפעולה
הראשונה.

דוגמה שניה לכך הן פעולות המחותרת הצרפתית,
שהיו מתוכננות ומתואמות מראש גם ביחס למועד
הפעולות, אשר נערכו עם פלישת בעלי-הברית ליב-
שת אירופה.

על ארגון "הכוחות הזעירים"

התכנון במלחמה הזעירה מנסה, כאמור, להשיג
את שיתוף-הפעולה ע"י תיאום מלמעלה בראש ורא-
שונה, ע"י הכונה, על בסיס רחב ככל האפשר, של
הפעולות; והוא הקובע את אזורי הפעילות בהתאם
לתכניותיו הכלליות. לפי ספרו של מיקשה, ניתן
לציין ארבע אפשרויות בארגון כוחות-הגרילה: —
1. על בסיס החלוקה המנהלית הרגילה של הארץ.
2. על בסיס החלוקה הגיאוגרפית — ארץ הרים,
ארץ נהרות וכו'.

3. על בסיס המבנה הכלכלי של הארץ.
4. על בסיס החלוקה של המטרות, שנועדו לפגי-
עה או לסיכול.

לכל שיטת ארגון כזו — יתרונות ומגבלות
משלה. ובחירת המבנה של מטה היחידות הבלתי-
סדירות מותנה, כמובן, במסיבות הכלליות של המל-
חמה ובאורח-הפעולה המתאים. בחירת המבנה האד-
מיניסטרטיבי כמרכז-הכובד של כוחות המלחמה-
הזעירה מבטא לרוב את הכצון להילחם בתוך ריכוזי

בכוחות-אדם מחבל בביצוע המשימה, במהירותה וב-
גמישות-ניהולה.

ככל שתהא פשיטת-כוחות-זעירים מתוכננת
תכנון מדוקדק יותר, כן יידרש לביצועה מספר קטן-
יותר של אנשים. וככל שיפחת מספר אנשיה של
חבורת-פשיטה — כן יפחתו אפשרויות הסיבוך וה-
בלבול. פעולות המצריכות מספר אנשים רב —
גידונות, בדרך כלל, לכישלון. חבורה קטנה-יותר מסו-
גלת יותר לנצל את הקרקע, ויקשה יותר לגלותה.

חשיבות מיוחדת נודעת לחיסכון בזמן. שאיפת כו-
חות-הגרילה היא „לשמש מטרה“ זמן קצר ככל
האפשר. ככל שתהא הפעולה ממושכת יותר, תהיה
יחידה כזו עלולת-פגיעה יותר. חיסכון זה יתבטא,
בין השאר, בשימוש הולם בכלי-רכב מנועיים. הריחוק-
בזמן הנובע מכך לא יתבטא, אמנם, בקיצור זמנו
של הקרב; אך הוא יבטיח את מהירות בואם והס-
תלקותם, ויהיה בכך משום הבטחת הפעולה עצמה —
ע"י הסתכנות פחותה במסע-ההתקרבות — וכן הב-
טחת היחידה בבוא מועד ההסתלקות. כמובן, השימוש
ברכב מוגבל הנו מבחינת אפשרויות המעבר בשטח,
ומבחינת הרעש שהוא מקים; אך הרכב מאפשר
להגיע לטוחים ארוכים יותר, שהולכי-רגל לא היו
עשויים להתגבר עליהם. והפעולות ה„זעירות“,
שנערכו ע"י הבריטים במדבר-המערבי, הן דוגמה
לכך, ודוגמה הראויה לתשומת לב. ע"י הניידות וה-
מהירות מושג ממילא חיסכון בכוח; ואזי ניתן לבצע
מספר רב-יותר של פעולות במרחבים גדולים יותר,
שאלמלא הרכב — היינו נזקקים, כדי לבצען, למס-
פר גדול יותר של יחידות.

סיכום

מטרתה של רשימה זו לא היתה אלא לנסות
להבליט את המיוחד ל„אורח המלחמה הזעירה“ תוך
בחינת ביטויים של עקרונות המלחמה באורח מלחמה
זה. עקרונות-המלחמה אינם אלא מסגרת, בה משול-
בים עקרונות שונים — הסותרים זה את זה לפעמים
והמשלימים זה את זה לפעמים. הבנת היחס בין
העקרונות השונים וחדירה למשמעותם של עקרונות
אלה אינן עשויות, אמנם, לתרום תרומה ממשית
לתכנונו של מבצע צבאי כלשהו, לעולם גם לא נודק
להם שעה שניגש לתכנון כזה. אולם, נסיונות התעמ-
קות במשמעותם של העקרונות עשויים להרחיב את
אופקנו הצבאי ולתרום להבנתנו הצבאית הכללית;
ואף, אולי, לשפר את הרקע, המשמש אותנו בעיסוקינו
בבעיות הצבאיות הממשיות המעסיקות אותנו יום-
יום.

„פגע וברח“.

המדבר, הסתפקו במועט וידעו לטפל בגמליהם. אך
גם בני-תרבות יסוגלו לעמוד בתביעות דומות —
לאחר אימון מתאים, ותוך סיגול טכסיסי-הפעולה
למסיבות בהן ילחמו הם.

„בהיותנו ניידים פייחמישה מן התורכים יכולנו
לנהוג כשוים-בכוח גם בשעה שמספרנו היה חמי-
שית מספרם“, כותב לורנס. אחד מסודות ההצלחה
במלחמת-המדבר היה, איפוא, חוסר הסתגלותם של
התורכים לתנאי המדבר, דבקותם באורח-המלחמה ה-
„אירופי“, המחייב הישענות על מסי"ב וכבישים, וחו-
סר חדירתם לעומק-טיבה של מלחמת-מדבר. כל אלה
מנעו מהם את הכרת חשיבותם של האמצעים שהיו
עשויים להקנות להם אותן תכונות אשר בלעדיהן
נפלו-בנופלים. וניתן לומר לגבי מלחמה-זעירה —
וביחוד לגבי מלחמות-מדבר — כי האטת כוחות
האויב הופכת כאן גורם רב-חשיבות, המטוס אינו
עשוי אמנם למנוע תנועת חבורות-גרילה; אך הוא
עשוי להגבילה ולגלותה. ודאי, שהתנועה בלילה
לא תאפשר למטוס לגלות את הכוחות הנעים, אך
הם לא יוכלו לנוע ביום; ואף יאולצו לפיזור נוסף.
ואמנם, כל הכוחות שנועדו לפשיטות עמוקות-טוח
במדבר-המערבי פעלו בימות המלחמה האחרונה
(ב'43—1940) בעיקר בלילות — מחשש עינא-בישה
של המטוסים.

על החיסכון בכוח

כל הנתונים, הן לגבי כוחות-מחתרת והן לגבי
יחידות צבאיות בלתי-סדירות, שהובאו עד כה,
מצביעים על הצורך בחיסכון-בכוח. חיסכון זה,
פירושו בראש-וראשונה קלות-תנועה; פחות נשק,
פחות ציוד ופחות אנשים. יחידה קטנה-יותר —
יעילה יותר למטרות פשיטה וחבלות. שימוש יתר